

مجله حقوق

دوفصلنامه

دوره ۴، شماره ۹، پاییز و زمستان ۱۴۰۰

بررسی راهکارهای حقوقی استخراج و معامله ارزهای دیجیتال و رمز پایه (مجازی):

خلأهای حقوقی و راهکارهای پیشنهادی: شیما نادری، مجید مطلبی

و اکاوی مبانی فقهی فور و تراخی در اخذ به شفعه: مرتضی رحیمی

دستاوردها و چالش های تعدد و تکرار جرم در قانون کاهش مجازات حبس تعزیری

مصوب ۱۳۹۹ با رویکرد کاربردی: ابوالفتح خالقی، زهرا میرزائی

آثار قرارداد انتقال تکنولوژی در حقوق ایران: افشین مجاهد

تبیین اصل اطلاع رسانی در پرتو آیین رضایت قبلی کنوانسیون روتردام ۲۰۰۳

:محمد مبینی فر، مرضیه فتحی برناچی

جایگاه کمیسیون های حل اختلاف در دعاوی فی مابین سپاه پاسداران انقلاب و شهرداری تهران

:محمدرضا یزدی، مجتبی سالک رازی

آثار و شرایط اعاده دادرسی در حقوق ایران و فرانسه: سید جعفر هاشمی باجگانی، محمدرضا بوربور

آثار فسخ نکاح در حقوق ایران، فرانسه و انگلستان: میثم سبحانی

تحلیل ساختار حقوق کودک در ایران: بررسی مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک بر مبنای

پیمان نامه جهانی حقوق کودک: مریم شعبان

رابطه توهین و آزادی بیان در پرتو قانون مجازات اسلامی و قانون مطبوعات: امیرحسین قضائی علمداری

اصول و قواعد حاکم بر اخلاق حرفه ای در شغل وکالت: رستم علی اکبری، یاسر شاکری

تکثرگرایی دینی در قانون مجازات اسلامی: محسن حمیدی پور

آثار و شرایط دادرسی غیابی در حقوق ایران و فرانسه: سید جعفر هاشمی باجگانی، مصطفی افضلی گروه

مسئولیت کیفری دولت ها در قبال جرایم محیط زیستی در پرتو همکاری های منطقه ای و بین المللی: سجاد طیبی

تحلیل عملکرد دیوان بین المللی دادگستری در پرونده نقض عهدنامه مودت ۱۹۵۵ میان جمهوری اسلامی ایران

و ایالات متحده آمریکا: محمد ستایش پور، عیسی پودات

چالش های فلسفی، مفهومی تروریسم در مواجهه با حقوق بشر: نوروز کارگری

تحلیل اقتصادی آثار جاتی ناشی از استفاده اموال با مطالعه حقوق ایران: یداله دادگر، اکرم احسانی

کارکردها و چالش های میانجیگری در ایران (با نگاهی به برخی از کشورهای اروپایی و اسناد بین المللی)

:سید عباس موسوی

حریم خصوصی در نظام حقوقی ایران و اسلام: علی اکبری، مهدی فلاحیان

حقوق زندانیان از منظر فقه امامیه و حقوق ایران با نگاهی به اسناد بین المللی: غلامرضا ایزدپناه، وجیهه ایزدپناه

تحلیل ترور دانشمندان هسته ای ایران از منظر حقوق داخلی و بین الملل: محمدخلیل صالحی، محمد سلمانی فرهمند

آثار قرارداد بیعه عمر از منظر فقه امامیه و حقوق ایران: سید سجاد خالونی تفتی

حمایت از قضات ادارات در عصر سیاسی سازی: ارزیابی استقلال قضائی و ثبات رأی در دادرسی اداری: رضا طجرلو،

محمدجواد شفق، فاطمه مافی

حقوق بزه دیدگان و بزه کاران در قانون آئین دادرسی کیفری فرانسه: نقدها و چالش ها: صادق فتیلی، ابراهیم مقدم

بررسی و تحلیل تعهد به رعایت احتیاط در حقوق کامن لا: رضا حسین گندمکار، فرزاد کریمی کلمتی

مطالعه تطبیقی ارزیابی هزینه جرم در حقوق کیفری و فقه شیعه: اسماعیل کشکولیان، مهدی نقوی

در آمدی بر نظریه شخصیت حقوقی در فقه امامیه: سید علیرضا امین

بررسی ارکان مسئولیت مدنی شهرداری ها در رویه قضائی: سید وحید میرنظامی، فائزه بهادر

جبران خسارت محکومان بی گناه در حقوق ایران و آمریکا: احمدرضا کنارکوهی، سلامه ابوالحسنی

اهمیت ایجاب در قانون مدنی ایران و اصول قراردادهای تجاری بین المللی: مرتضی جوان سرند

Explain the Principle of Information in the Light of the Previous Consent Procedure of the Rotterdam 2003 Convention

تبیین اصل اطلاع رسانی در پروتوآئین رضایت قبلی کنوانسیون روتردام ۲۰۰۳

Mohammad Mobini Far

Assistant Professor of Law, Islamic Azad University, Azadshahr Branch, Azadshahr, Iran

محمد مبینی فر

استادیار گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد آزادشهر، آزادشهر، ایران

mobinifar424@yahoo.com

Marziah Fathi Bornaji

M.Sc. Student of Private Law, Department of Law, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, North Tehran Branch, Tehran, Iran (Corresponding Author)

مرضیه فتحی برناجی

دانشجوی کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

golshanfathi@hotmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-4016-2931>

Abstract

Development of international environmental law has been fulfilled in the light of binding international conventions, treaties, protocols, agreements, and rules. However, explanation of principles and concepts of international environmental law with respect to international documents play a constructive role in the course of actions, as well as the outcomes of fully implementing these actions. One of the common worldwide concerns in recent years has been the transportation, distribution, and leakage of chemicals. In this regard, reviews of prior informed consent for specific hazardous chemicals and the respective methods of international trade with respect to notification principle and information exchange were inspected in this research. Additionally, the aim of this research is to explain the notification principle in light of prior informed consent with emphasis on countries' obligation to cooperate given their joint responsibility for protecting human and the environment health.

Keywords: International Environmental Law, Rotterdam Convention, Prior Consent Procedure, Information Principle, Common International Obligations.

چکیده

گرچه توسعه حقوق بین الملل محیط زیست در پروتو عمل به کنوانسیون ها، معاهدات، پروتکل ها، موافقتنامه های بین المللی و مجموعه قواعد بین المللی الزام آور امکان پذیر است، ولی تبیین اصول و مفاهیم حقوق بین الملل محیط زیست در سایه اسناد بین المللی نقش سازنده ای در فرآیند اقدام و برآیند اجرای کامل آن دارد. یکی از دغدغه های مشترک جهانی در سال های اخیر حمل و نقل، پخش و انتشار مواد شیمیایی بوده است. در این راستا بررسی کنوانسیون آئین اعلام رضایت قبلی برای مواد شیمیایی خطرناک خاص و شیوه های تجارت بین المللی آن ها با امعان نظر به اصل اطلاع رسانی و تبادل اطلاعات از جمله مواردی است که در این پژوهش مورد تدقیق قرار می گیرد. علاوه بر آن، هدف این مقاله، تبیین اصل اطلاع رسانی در پروتو آئین اعلام رضایت قبلی با تاکید بر التزام به همکاری کشورها در پروتو مسئولیت مشترک آن ها جهت حفاظت از سلامت انسان و محیط زیست می باشد.

واژگان کلیدی: حقوق بین الملل محیط زیست، کنوانسیون روتردام، آئین اعلام رضایت قبلی، اصل اطلاع رسانی، تعهدات مشترک بین المللی.

Received:2021/06/17 - Review: 2021/09/15 - Accepted:2021/10/11

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۶/۱۷ - بازنگری مقاله: ۱۴۰۰/۰۹/۱۵ - پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۱۱

ارجاع:

میینی فر، محمد؛ فتیحی برناجی، مرضیه؛ (۱۴۰۰)، تبیین اصل اطلاع رسانی در پرتو آئین رضایت قبلی کنوانسیون روتردام ۲۰۰۳، تمدن حقوقی، شماره ۹.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

CC BY NC SA

مقدمه

رشد چشمگیر تولید و تجارت مواد شیمیایی در طول سه دهه گذشته، نگرانی های عمومی و رسمی در مورد خطرات بالقوه مطرح ناشی از مواد شیمیایی خطرناک و آفت کش ها را افزایش داده است. در این راستا برای نظارت بر واردات و استفاده از این مواد شیمیایی در کشورهای فاقد زیرساخت کافی آسیب پذیر، بایستی سازوکار مشخصی برای آن در نظر گرفت. در پاسخ به این نگرانی ها، برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد (یونپ) و سازمان غذا و کشاورزی سازمان ملل متحد (فائو) آغاز توسعه و رشد داوطلبانه برنامه تبادل اطلاعات در اواسط سال ۱۹۸۰ راه اندازی شد و در سال ۱۹۸۵ اجرای توزیع و استفاده از آفت کش ها شکل جلدی به خود گرفت. در این راستا دستورالعمل لندن برای تبادل اطلاعات در مورد مواد شیمیایی در تجارت بین المللی در سال ۱۹۸۷ تدوین گردید. بلافاصله پس از آن، این دو سازمان به طور مشترک در سال ۱۹۸۹ آئین اعلام رضایت قبلی را در دستور کار خود قرار دادند.

هدف از این اقدامات بین المللی این بود که برنامه ای تدوین گردد تا بر اساس آن، اطمینان حاصل شود که دولت ها باید در مورد مواد شیمیایی خطرناک برای ارزیابی خطرات و مصرف آن اطلاعات لازم داشته باشند. این مهم که در فصل ۱۹ دستور کار ۲۱ اشاره گردیده، در سال ۱۹۹۴ در شورای حکام فائو^۱ به تصویب رسید.^۲ در همین راستا هجدهمین اجلاس (می ۱۹۹۵)، شورای حکام یونپ^۳ به مدیر اجرایی

1- FAO- The Food and Agriculture Organization of the United Nations

۲- پیک (PIC) به معنای مبادله اطلاعات مهم میان دول می باشد. از آنجا که هر کشور یافته های خود را در مورد اثرات مثبت و منفی از مواد شیمیایی خاص بیان می دارد بر اساس اطلاعات ارائه شده کشورها می توانند از دانش و تجربه دیگر کشورها بهره مند گردند.

اختیار و مجوز دعوت با هماهنگی فائو را داد تا با سایر سازمان های بین المللی ذیربط، یک کمیته مذاکره کننده بین الدولی^۴ ایجاد کنند. این کمیته به نمایندگی از یونپ، یک سند الزام آور قانونی جهانی را تهیه، که به موجب آن بتوان برای شیوه اعلام رضایت قبلی برای مواد شیمیایی معین در تجارت بین المللی عمل نماید (A History of the PIC Negotiation, 1998, 1). کمیته مذاکره کننده بین الدولی با پنج جلسه بین مارس ۱۹۹۶ تا مارس ۱۹۹۸ نسبت به تهیه کنوانسیون پیشرفته ای اقدام نمود که در کنفرانس نمایندگان تام الاختیار که در دهم و یازدهم سپتامبر ۱۹۹۸ در روتردام هلند تشکیل شد، سند الزام آور قانونی اجرای شیوه پیک را برای مواد شیمیایی خطرناک خاص و آفت کش ها در تجارت بین المللی تصویب نمود.^۵ کنوانسیون روتردام^۶ با هدف پیشبرد و تقسیم مسئولیت و تلاش برای همکاری میان کشورهای عضو شرکت کننده در تجارت بین المللی مواد شیمیایی خاص به منظور حفظ سلامت و محیط زیست از پتانسیل خطرناک این مواد، همچنین تشریک مساعی در استفاده ناصحیح محیط زیستی از آن ها و با تسهیل تبادل اطلاعات در خصوص مواد شیمیایی و خواص آن ها و با تهیه فرآیند تصمیم گیری ملی برای صادرات و واردات این مواد شکل گرفت (Rotterdam Convention, 2004, 3).

در این راستا، در خصوص موافقت قبلی در مورد مواد شیمیایی ممنوع اعلام شده یا به شدت محدود شده، به دولی که میل به توافق برای واردات این مواد به کشور خود دارند، در تصمیم گیری کمک خواهد کرد. این مکانیزم به ویژه اجازه نظارت موثرتر را به دول در حال توسعه در استفاده از مواد بالقوه خطرناک در کشور خود می دهد، که شامل مسئولیت مشترک و تلاش و همکاری بین المللی دول درگیر در تجارت بین المللی مواد شیمیایی خطرناک است (Rotterdam Convention, 2005, 6). در این راستا این کنوانسیون در دو حوزه مواد شیمیایی ممنوع شده یا به شدت محدود و آفت کش هایی که بسیار خطرناکند، فعالیت می کند. فرآیند «پیک» مکانیزمی است برای دستیابی و انتشار رسمی

3- UNEP - The United Nations Environment Programme

4- INC

۵- با امعان نظر به وضعیت فعلی کنوانسیون، در حال حاضر یکصدوشصت و نه کشور عضو این کنوانسیون بوده و تعداد سی و یک ماده شیمیایی به شدت خطرناک ترکیب آفت کش و پنج ماده شیمیایی صنعتی در فهرست آن می باشند.

۶- با امعان نظر به وضعیت کنوانسیون روتردام در جمهوری اسلامی ایران، این کنوانسیون در جلسه علنی مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۳ مجلس شورای اسلامی تصویب و لازم الاجرا گردید و کشور جمهوری اسلامی ایران در تاریخ ۱۳۸۳/۰۹/۰۴ به عنوان عضو رسمی این کنوانسیون پذیرفته شد و بر اساس مصوبه ۱۳۸۳/۰۷/۲۶ هیئت محترم وزیران، سازمان حفاظت محیط زیست به عنوان مرجع ملی کنوانسیون روتردام در تمامی مواد مشمول آن به جز آفت کش ها تعیین شد.

تصمیمات کشورهای واردکننده در مورد این که آیا در آینده تمایل به دریافت محموله های مواد شیمیایی مورد بحث کنوانسیون دارند یا خیر و همچنین حصول اطمینان از رعایت این تصمیمات توسط کشورهای صادرکننده می باشد. تبادل اطلاعات میان دولت های عضو هر معاهده بین المللی^۷ به شکل مناسب، در زمان مناسب و به روش تعیین شده و مناسب از پیش شرط های همکاری بین المللی در زمینه حفاظت از محیط زیست است. تبادل اطلاعات به دلایل مختلف صورت می گیرد تا کشورهای همکاری کننده را قادر به حرکت به سوی اهداف معاهده موردنظر بنماید. از آن جمله می توان به کسب اطلاع از نیازها و توانایی های یکدیگر، آگاهی از میزان عمل به تعهدات مشترک و اطلاع رسانی در موارد اضطراری برای پیشگیری یا علاج بحران های محیط زیستی اشاره نمود. معمولاً، تبادل اطلاعات در مورد موضوعات مورد علاقه در معاهدات بین المللی جنبه الزامی دارد و از پیش شرط های عضویت در معاهدات است. با این مقدمه، در این مقاله به بررسی محتوایی اصل اطلاع رسانی در چهارچوب کنوانسیون روتردام پرداخته می شود.

۱- چهارچوب قانونی اصل اطلاع رسانی و تبادل اطلاعات در کنوانسیون روتردام

جایگاهی کنترل نشده مواد شیمیایی خطرناک در سراسر جهان، در تضاد با حفظ حفاظت محیط زیست به عنوان میراث مشترک بشریت و امانتی است که لزوماً بایستی به نسل های آتی تحویل داده شود. گرچه ابعاد جهانی اثرات مواد شیمیایی و ضرورت اقدامات در همه سطوح در حال حاضر در جهان تا حدی شناخته شده است، ولی اجرای قواعد حقوقی و الزامات قانونی کماکان با مشکلاتی روبرو است. روش رضایت قبلی آگاهانه خواستار به اشتراک گذاردن اطلاعات بین کشورهای شرکت کننده در تجارت بین المللی مواد شیمیایی خطرناک و همچنین اقدامات نظارتی انجام شده در کشورهای شرکت کننده است، که این خود بحث شفافیت اطلاعات در مقابل محرمانه بودن را در این راستا مطرح می نماید، که منجر به حداقل رساندن محدوده اثرات زیانبار این مواد گردد (Rotterdam Convention, 2005, 8). در این راستا اشاره به چهارچوب قانونی کنوانسیون ضروری می نماید.

۷- بر اساس بند ۱۰۲ منشور ملل متحد، به منظور تضمین شفافیت در معاهدات بین المللی، تمامی قراردادهایی که میان اعضای سازمان ملل متحد منعقد می گردند می باید برای لازم الاجرا شدن، در دبیرخانه سازمان به ثبت برسند. این قراردادها در مجموعه قراردادهای ملل متحد منتشر می گردند.

۱-۱- مقررات تبادل اطلاعات

تبادل اطلاعات میان کشورهای متعاهد در خصوص دامنه بسیار وسیعی از مواد شیمیایی دارای پتانسیل خطرناک که احتمالاً صادر یا وارد می شوند، می باشد که این مقررات شامل موارد زیر می شوند: آگاهی دادن کشورهای معاهد به سایر کشورهای عضو در خصوص هر گونه اقدام ملی جهت کنترل ممنوعیت یا محدودیت یک ماده شیمیایی. اطلاع رسانی کشور معاهدی که طرح صدور ماده شیمیایی را دارد که این ماده در کشور خودش ممنوع یا بسیار محدود شده است، به کشور واردکننده قبل از اولین حمل محموله. ارائه برگه اطلاعات و داده های ایمنی رسمی بین المللی کشور معاهد صادرکننده، هنگام صدور یک ماده شیمیایی به منظور استفاده در مشاغل. ایجاد فرصت هایی برای کشورهای در حال توسعه و متعهد کنوانسیون در خصوص ابلاغ به سایر کشورها در جهت مشکلاتی که در کشورشان در رابطه با استفاده از آفت کش های بسیار خطرناک دارند. در نهایت کشورهای عضو باید از لحاظ کمک های فنی با یکدیگر همکاری کنند تا ساختارهای زیربنایی و ضروری برای مواد شیمیایی جهت توانمندسازی اجرای کنوانسیون توسعه یابد (Rotterdam Convention, 2005, 10).

۱-۲- پیش آگهی در خصوص مواد شیمیایی

کنوانسیون روتردام در باره موافقت مبتنی بر پیش آگهی درباره برخی مواد شیمیایی زیان بار در تجارت بین المللی،^۸ از جمله اسنادی است که به نام اسناد راهنمای تصمیم گیری معرفی شده است که به کشورهای کمک می کند که درباره ورود محموله های شیمیایی فهرست شده در کنوانسیون تصمیم گیری کنند.^۹ موافقت بر اساس پیش آگهی، روشی است که در کنوانسیون های مختلف برای دستیابی به مواد ژنتیکی یا حمل مواد شیمیایی تحت کنترل بین المللی به کار می رود. از جمله در کنوانسیون تجارت بین المللی گونه های در معرض خطر گیاهان و جانوران وحشی ۱۹۷۳ و در کنوانسیون روتردام از این مکانیسم استفاده شده است. این مفهوم بر اساس اصل «موافقت بر پایه پیش آگهی»^{۱۰} بنا شده است (Rotterdam Convention on the Prior, 1998, 10).

در این راستا «پیک» امکان تبادل اطلاعات و انتقال اطلاعات به کشورهای دیگر را فراهم و کشورهای صادرکننده را ملزم به اقدام برای حصول اطمینان از عدم صدور مواد ناخواسته به کشورهای

8- Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade

۹- ضمیمه شماره ۳

10- Prior Informed consent

دیگر می‌کند. همچنین این کنوانسیون با آگاهی از تاثیر زیان بار برخی از مواد شیمیایی و سموم دفع آفات خطرناک در تجارت بر محیط زیست و سلامت انسان، با یادآوری مفاد مربوط به اعلامیه ریو درباره محیط زیست و توسعه و فصل ۱۹ دستورکار ۲۱ در مورد مدیریت صحیح سازگار با محیط زیست و مواد شیمیایی سمی از جمله جلوگیری از نقل و انتقال بین المللی محصولات سمی و خطرناک به طور غیرقانونی، با در نظر گرفتن وظیفه به عهده گرفته شده از سوی برنامه محیط زیست سازمان ملل متحد^{۱۱} و سازمان غذا و کشاورزی سازمان ملل متحد،^{۱۲} در اجرای آئین اعلام رضایت قبلی داوطلبانه اقدام می‌کند (Davis, 2010, 2).

۱-۳- تعهدات کلی و عمومی دولت‌ها

اصل تبادل اطلاعات از اصول کلی حقوق بین الملل مندرج در کنوانسیون روتردام می‌باشد، که صریحا در بخش اهداف کنوانسیون بیان شده است. این کنوانسیون هدف خود را ارتقا مسئولیت مشترک و کمک به تلاش اعضاء در تجارت بین المللی مواد شیمیایی خطرناک خاص واجد آثار بالقوه خطرناک می‌داند.^{۱۳} تعهدات عمومی در زمینه مواد مشمول کنوانسیون، شامل برچسب گذاری (اطلاعات مورد نیاز در زمینه مواد شیمیایی و خواص آن‌ها)، صادرات از طریق رضایت قبلی آگاهانه دولت واردکننده، ابلاغ هرگونه تصمیم به آن‌ها و نیز ارائه توصیه و کمک در جهت تقویت مدیریت مواد شیمیایی است که متوجه دولت صادرکننده خواهد بود (Rotterdam Convention, 2005, 16). همچنین دولت صادرکننده از طریق معرفی یک مرجع ملی، تهیه آخرین قوانین و اقدامات در خصوص ممنوع یا محدودسازی یک ماده شیمیایی، ارائه پاسخ‌های واردات، از قابل اجرا بودن یکپارچه تصمیمات در زمینه واردات این مواد اطمینان حاصل می‌نماید. آئین کار کنوانسیون مربوط به مواد شیمیایی منع یا به شدت محدود شده^{۱۴} بیانگر این مطلب می‌باشد که هر دولت عضو موظف به اعلام هرگونه اقدام قانونی خود کتبا به دبیرخانه کنوانسیون می‌باشد. تعهدات ذکر شده در آئین کار شامل مواد شیمیایی منع شده یا به شدت محدود شده، ترکیبات سموم دفع آفات به شدت خطرناک، فهرست کردن مواد شیمیایی در این کنوانسیون، حذف مواد شیمیایی و تعهدات مربوط به صادرات و واردات مواد شیمیایی مندرج، همچنین اطلاعیه اطلاعات داده‌هایی است که همراه مواد شیمیایی صادر شده ارائه می‌گردند، می‌شود (Rotterdam Convention, 2005, 11).

11-UNEP

12-FAO

۱۳- ماده ۱ کنوانسیون

۱۴- ماده ۵ بند ۶ کنوانسیون

۲- تشریح و تبیین آئین اعلام رضایت قبلی برای برخی مواد شیمیایی و سموم دفع آفات خطرناک در تجارت بین‌المللی

در دهه های اخیر استفاده از مواد شیمیایی خطرناک و آفت کش ها سیر صعودی داشته و پیامدهای زیان باری در نتیجه استفاده از این مواد برای بشر حاصل شده که جوامع بین المللی را به واکنش وا داشته است (Guide in the Development, 2004, 6). در این راستا آئین اعلام رضایت قبلی در دستور کار دولت ها قرار گرفته و مقررات آن نوعی الزام را به اعضاء عضو القاء نموده است. با این توصیف ضروری می نماید از آنجا که روند مقرر در چهارچوبی مشخص لحاظ گردیده مورد تدقیق و بررسی قرار گیرد.

۲-۱- الزام به تعهد و حمایت متقابل

تأثیر زیان بار برخی از مواد شیمیایی و سموم دفع آفات خطرناک در تجارت بین الملل بر محیط زیست و سلامت انسان، باعث گردیده نوعی آگاه سازی در دستور کار قرار گیرد. در این راستا وظیفه یونپ و فائو در اجرای آئین اعلام رضایت قبلی داوطلبانه جهت تبادل اطلاعات مربوط به مواد شیمیایی در تجارت بین الملل^{۱۵} و مقررات بین المللی سازمان خواروبار و کشاورزی ملل متحد در زمینه توزیع و کاربرد سموم دفع آفات^{۱۶} با مدنظر قرار دادن شرایط و الزامات ویژه کشورهای در حال توسعه و کشورهای با اقتصاد در حال گذر، مدنظر قرار داده شده است. در این راستا ضرورت تحکیم قابلیت ها و ظرفیت های ملی جهت مدیریت مواد شیمیایی از جمله انتقال فناوری، تأمین کمک های فنی و مالی و ارتقای سطح همکاری ها بین اعضا با توجه به نیازهای خاص برخی کشورها به اطلاعات مربوط به نقل و انتقال مواد عبوری، با تصدیق این مطلب که اعمال مدیریت صحیح مواد شیمیایی باید در همه کشورها ارتقا یابد مورد تأکید قرار گرفته است. این چهارچوب با مدنظر قرار دادن موازین بین المللی تحت تاثیر حفظ محیط زیست و سلامت انسان با امعان نظر به توسعه پایدار نهادینه شده و مورد حمایت متقابل می باشد (An introduction to the chemicals listed in the Rotterdam Convention, 2010, 6).

۲-۲- روش مندی و آئین کار شکلی

در کنوانسیون^{۱۷} شرایط مربوط به روش مندی و آئین کار در خصوص مواد شیمیایی منع شده و یا به شدت محدود شده مطمح نظر قرار گرفته که نقش اعضاء را بیش از پیش پررنگ تر می سازد

۱۵- راهنمای اصلاح شده لندن نامیده می شود

۱۶- مقررات بین المللی خوانده می شود

۱۷- ماده ۵ کنوانسیون

(Rotterdam Convention, 2005, 11). در این راستا اعلام کتبی آخرین اقدامات هر عضو مدنظر قرار گرفته که این مهم این الزام را هم پیش و هم بعد از تاریخ لازم الاجرا شدن در برمی گیرد.^{۱۸} در این راستا دبیرخانه بنا بر وظیفه خود حداکثر تا شش ماه بعد از دریافت اطلاعیه تأیید خواهد نمود که آیا اطلاعیه حاوی اطلاعات مقرر در کنوانسیون^{۱۹} می باشد یا خیر و در هر صورت وظیفه اطلاع رسانی الزامی است. در این راستا در خصوص مواد شیمیایی خاص کارگروه مواد بررسی های مقتضی را انجام^{۲۰} و نتیجه را به دبیرخانه جهت اطلاع رسانی اعلام و توصیه می نماید.^{۲۱}

۲-۳- روش مندی و آئین کار ماهوی

چهارچوب روش مندی و آئین کار در خصوص ترکیبات سموم دفع آفات به شدت خطرناک در کنوانسیون^{۲۲} تبیین و مورد بررسی قرار گرفته است (Rotterdam Convention, 2005, 12). در این راستا هر عضو که جزء کشورهای در حال توسعه یا کشورهای با اقتصاد در حال گذر است تجربه خود را در خصوص مشکلات ناشی از یک ترکیب از سموم دفع آفات به شدت خطرناک را به دبیرخانه پیشنهاد می دهد. دبیرخانه حداکثر تا شش ماه بعد از دریافت هر پیشنهاد نسبت به بررسی موضوع اقدام خواهد نمود.^{۲۳} در این راستا جمع آوری اطلاعات توسط دبیرخانه و عملکرد آن مطابق با محتوی کنوانسیون مدنظر قرار داده شده است.

۳- توافقات و سازوکارهای قانونی در چهارچوب کنوانسیون

شاید بتوان گفت بخشی از توسعه اقتصادی هر کشور در گرو تولید و استفاده از مواد شیمیایی است. در این راستا در جهت کنترل مخاطرات و برای حفظ سلامتی انسان، الزاماتی بایستی مدنظر قرار داده شود: در اختیار داشتن اطلاعات اولیه و به صورت منطقی و قابل قبول بودن در دسترس همگان. تنظیم اطلاعات پیچیده مربوط به هزاران ماده شیمیایی با امعان نظر به حفاظت افراد و محیط زیست پیرامون. تقسیم بندی خطرات و مراحل برچسب گذاری و همچنین آموزش های عمومی و اختصاصی و مشارکت عمومی، اجرای یک برنامه اطلاع رسانی (An introduction, 2010, 10).

۱۸- این اعلام بایستی ظرف نود روز انجام شود

۱۹- ضمیمه ۱

۲۰- ضمیمه ۱

۲۱- ضمیمه ۲

۲۲- ماده ۶ کنوانسیون

۲۳- قسمت اول ضمیمه ۴

۳-۱- اطلاع رسانی داوطلبانه

مواد ۸ و ۹ کنوانسیون روتردام، به مسئله اطلاع رسانی می پردازد. در این راستا مهم ترین قسمت چهارچوب تشریفات رضایت قبلی، قرار دادن نام یک ماده شیمیایی در فهرست چندجانبه پیک در پیوست شماره سه کنوانسیون است. اعلام رضایت یا عدم موافقت اعضاء در خصوص واردات این ماده شیمیایی لازم است. دو روش برای پیشنهاد قرار دادن نام یک ماده شیمیایی در فهرست یک بر اساس پیوست سوم وجود دارد. در روش اول از طریق اعلام محدودیت های اعمال شده و دوم از طریق پیشنهاد آفت کش ها و حشره کش ها (Rotterdam Convention, 2005, 13). در این چهارچوب، هر یک از کشورهای در حال توسعه مشکلات ناشی از مواد شیمیایی را می توانند اطلاع دهند.^{۲۴} در ادامه ماده ۹ ابراز می دارد که چنانچه یک عضو، اطلاعاتی را که زمان تصمیم گیری برای درج یک ماده شیمیایی در دسترس نبوده به دبیرخانه ارائه دهد و آن اطلاعات نشان دهد که درج آن طبق معیارهای مربوطه دیگر قابل توجیه نیست، دبیرخانه باید اطلاعات مذکور را به کارگروه بررسی شیمیایی ارسال نماید. پس از بررسی پیشنهاد مذکور به کنفرانس اعضاء ارائه می گردد و در هر صورت دبیرخانه باید فوراً این اطلاعات را به کلیه اعضاء اعلام نماید.

۳-۲- تعهدات دولت ها در خصوص واردات

در خصوص واردات مواد شیمیایی و تعهدات دولت ها در این خصوص ماده ۱۰ کنوانسیون ترتیباتی را لحاظ و ابراز داشته که هر عضو باید اقدامات قانونی یا اداری مناسب را برای اطمینان از تصمیمات به موقع نسبت به واردات مواد شیمیایی اجرا نماید و تعامل دوسویه اعضاء و دبیرخانه درباره اطلاع رسانی و پاسخ های مربوطه مورد تاکید قرار گرفته است. در این راستا پاسخ های داده شده بایستی در یکی از حالت های مقرر در نظر گرفته شده در کنوانسیون باشد. با این حال اگر اعلام رضایت یا عدم رضایت جهت واردات یا اعلام رضایت جهت واردات فقط با رعایت شرایط مشخص شده باشد، تصمیم نهایی بر اساس تدابیر قانونی یا اداری می باشد. در ادامه زمانی پاسخ موقت خواهد بود که تصمیم موقت یا بیانیه ای مبنی بر تصمیم نهایی یا درخواست کسب اطلاعات از دبیرخانه و یا تصمیم نهایی با شرحی از هر گونه اقدامات قانونی یا اداری که بر آن مبتنی است، همراه باشد. از این رو، مسئله اطلاع رسانی جایگاه بسیار پر اهمیت در این رابطه دارد (Rotterdam Convention, 2005, 15).

۳-۳- تعهدات دولت‌ها در خصوص صادرات

ماده ۱۱ تبیین‌کننده بحث صادرات مواد شیمیایی و تعهدات دولت‌ها در این خصوص بوده که این الزام را بر عهده هر عضو صادرکننده قرار داده و بیان داشته بایستی اقدامات قانونی مناسب همراه با راهنمایی و مساعدت صورت پذیرد.

۴-۴- شرایط مقتضی تبادل اطلاعات و اجرای آن در چهارچوب کنوانسیون

حق دسترسی به اطلاعات زیست محیطی، با امعان نظر به ماهیت دوجبهی آن از طرفی الزامات و مبانی حق دسترسی و از طرف دیگر مبانی حق بر محیط زیست سالم را دربرمی‌گیرد (مشهدی، ۱۳۹۲، ۲۷۹). اصل تبادل اطلاعات و شفافیت در جهت مشارکت عمومی و توسعه پایدار امری ضروری می‌باشد چرا که مشارکت عمومی بستری برای حضور فعال جامعه مدنی است و مشارکت عمومی در سایه حمایت موثر در جهت نیل به توسعه پایدار محقق می‌گردد (Kess, Milous, 2014, 107-131). شفافیت در افشای اطلاعات از طریق رضایت قبلی آگاهانه، ستون اصلی مکانیسم تنظیم فرآیند اطلاع از مواد شیمیایی می‌باشد. در این راستا اصل اطلاع رسانی و شیوه تحقق آن همراه با ابزارهای اجرایی مورد تدقیق و بررسی قرار می‌گیرد.

۴-۱- اطلاع رسانی در چهارچوب کنوانسیون

در حقوق بین الملل محیط زیست اصل اطلاع رسانی به عنوان یکی از اصول پیشرفته مطمح نظر قرار داشته و در چهارچوب قواعد نرم و سخت الزاماتی را به همراه داشته است. در این راستا و در چهارچوب کنوانسیون روتردام، نقطه اتکا و بسیار پراهمیت در این کنوانسیون همانا اصل اطلاع رسانی است که در سیاق کنوانسیون به صورت محتوایی بدان پرداخته شده است. در این راستا ماده ۱۴ کنوانسیون به صورت اصولی این شرایط را تبیین، که ما این مهم را در چند بند تشریح می‌نماییم:

بند اول: کنوانسیون دلالت دارد که هر عضو باید به نحو مقتضی تسهیلات زیر را فراهم آورد: الف- تبادل اطلاعات علمی، فنی، اقتصادی و حقوقی مرتبط با مواد شیمیایی در حیطه شمول این کنوانسیون از جمله اطلاعات سم‌شناسی، سم‌شناسی بومی و ایمنی. ب- ارائه اطلاعات قابل دسترس برای عموم در خصوص اقدامات قانونی داخلی مربوط به اهداف این کنوانسیون. ج- در صورت اقتضاء ارائه اطلاعات به سایر اعضاء به طور مستقیم.

بند دوم: کنوانسیون مقرر می‌دارد که اعضاء متعهد بایستی در حفظ اطلاعات محرمانه کوشا باشند و نیز برخی اطلاعات را از جمله: اطلاعات مورد اشاره در چهارچوب کنوانسیون،^{۲۵} اطلاعات مندرج در برگه حاوی اطلاعات ایمنی،^{۲۶} تاریخ انقضای ماده شیمیایی، اطلاعات مربوط به اقدامات پیشگیرانه از جمله طبقه‌بندی مخاطرات، ماهیت خطر و توصیه ایمنی مربوط، خلاصه نتایج آزمایش‌های مربوط به سم‌شناسی و سم‌شناسی بومی و تاریخ تولید مواد شیمیایی را محرمانه ندانسته است.

۴-۲- تحقق اصل اطلاع رسانی در چهارچوب کنوانسیون

از نگاه ساختاری به کنوانسیون، تحقق اصل اطلاع رسانی بسیار ضروری است که ماده ۱۵ به این مسئله اشاره دارد (Rotterdam Convention, 2005, 19).

در این چهارچوب اقدام هر عضو در جهت ایجاد و تقویت زیرساخت‌ها و نهادهای ملی برای اجرای مؤثر کنوانسیون با امعان نظر به ایجاد ثبت و پایگاه‌های اطلاعاتی ملی از جمله اطلاعات ایمنی مربوط به مواد شیمیایی، تشویق ابتکارات در بخش صنعت جهت ارتقای ایمنی و شیمیایی و ترغیب توافقات داوطلبانه^{۲۷} مدنظر قرار گرفته است. با این حال اطمینان اعضاء در خصوص دسترسی عموم به اطلاعات جهت محیط زیست ایمن تر و تعامل اعضاء در سطح منطقه‌ای و بین‌المللی در چهارچوب یک سازمان صلاحیت دار بین‌المللی مورد توجه واقع شده است. در این راستا بایستی موردی که نافع حق اعضاء بر محیط زیست سالم است وجود داشته باشد و تمامی این مسائل بایستی بر اساس چهارچوب حقوق بین‌الملل محیط زیست تحت تعهدات مشترک بین‌المللی و رعایت قواعد آمره الزام آور باشد.

۴-۳- ابزار مؤثر اجرائی در چهارچوب کنوانسیون

در چهارچوب کنوانسیون روتردام در کنار اصل اطلاع رسانی، به کمک‌های فنی به عنوان ابزار مؤثر اجرائی اشاره شده و ماده ۱۶ کنوانسیون اثربخشی این مسئله را در گرو در نظر گرفتن نیازهای کشورهای در حال توسعه و کشورهای با اقتصاد در حال گذر در جهت ارتقای کمک فنی برای توسعه زیرساخت و ظرفیت لازم برای مدیریت مواد شیمیایی برای ایجاد زمینه جهت اجرای این کنوانسیون توسط اعضاء دانسته و در کنار اصل اطلاع رسانی همکاری مؤثر را راهبردی بسزا در جهت تحقق اهداف کنوانسیون می‌داند.

۲۵- ضمیمه ۱ا

۲۶- ماده ۱۳ کنوانسیون

۲۷- ماده ۱۶ کنوانسیون

۴-۴- ضرورت‌ها

در پرتو اصول حقوق بین الملل محیط زیست به خصوص در زمینه مهار آلودگی‌ها و مخاطرات محیط زیستی علاوه بر اصل اطلاع رسانی، اصل احتیاطی نیز جایگاه خاصی دارد. از این رو چه در شرایط عادی و چه در شرایط اضطراری، ضرورت دارد که این چهارچوب‌های نهادینه مدنظر قرار گیرد. انجام اقدامات احتیاطی تحت کنترل بهترین فن‌آوری به منظور کاهش خطرات بالقوه بر محیط-زیست امری ضروری می‌باشد و بایستی از فعالیت‌هایی که بالقوه دارای آثار سوء هستند، جلوگیری گردد (شیرازیان و همکاران، ۱۳۹۸، ۲۰۷).

نتیجه

اصل تبادل اطلاعات بین دولت‌ها پیش از ایجاد حقوق بین الملل محیط زیست نیز در روابط بین دولت‌ها وجود داشته است، اما در هیچ زمان و شرایطی به اندازه معاهدات محیط زیستی لازم و مورد تأکید نبوده است. در این فرآیند، این اصل به عنوان یک اصل اساسی همکاری‌های بین‌المللی در زمینه محیط زیست با صدور بیانیه ریو (۱۹۹۲) آغاز می‌شود و به تدریج در کنوانسیون‌های مختلف راه می‌یابد. از آنجائی که الزام به شیء الزام به لوازم آن نیز می‌باشد و اصل همکاری بین‌المللی نیز دارای ریشه عرفی است، از این منظر استنباط می‌شود که اصل تبادل اطلاعات نیز دارای ریشه عرفی است. دو تحلیل از عرفی بودن اصل تبادل اطلاعات می‌توان ارائه نمود: یکی این که هر دولتی مستقلاً موظف به آن است و دیگری این که همه دولت‌ها به طور جمعی موظفند که داخل حاکمیت خود و هم با همراهی دولت‌ها محیط زیست کره زمین را حفظ کنند مثل (دریاهای آزاد و قطب جنوب). کنوانسیون استفاده از آبراه‌های بین‌المللی برای مقاصد کشتیرانی در واقع شامل چگونگی توسعه سیاست‌ها و حقوق بین‌المللی برای دسته‌های مختلف مواد زائد و جامد خطرناک، با موضوعاتی چون تعهدات مربوط به تسهیل مبادله بین‌المللی اطلاعات در خصوص مواد زائد و جامد خطرناک و اداره و کنترل این مواد در تجارت بین‌المللی، استانداردها و ممنوعیت‌ها برای ماد شیمیایی خاص و همچنین پذیرش سیاست‌های مدیریتی خاص و مقررات تنظیمی در سطح ملی می‌باشد. این مقررات صرفاً محدود به تغییر الگوهای تولید و مصرف کشورها نبوده و در واقع ایجاد فرصتی برای توجه کشورها برای اجرای تدابیر کاهش خطر با توجه به مقتضیات ملی و محلی در چهارچوب مشارکت در یک توافق خاص است. رضایت آگاهی قبلی برمی‌گردد به اصلی که حمل و نقل‌های مواد زائد و جامد خطرناک معین به ویژه زمانی که در کشور صادرکننده ممنوع یا به شدت محدود شده باشد، یا وقتی که پای قواعد سخت بین‌المللی در میان باشد، نباید بدون رضایت کامل کشور صادرکننده صورت پذیرد. این

کنوانسیون، یک اصل برجسته در حقوق محیط زیست بین المللی را دربرمی گیرد. اصل تبادل اطلاعات، تبادل داده های علمی، فنی، اقتصادی و حقوقی مرتبط با مواد شیمیایی در حیطه شمول کنوانسیون روتردام از جمله اطلاعات سم شناسی، سم شناسی بومی و ایمنی را تحت پوشش قرار می دهد. اطلاعاتی که قابل دسترس برای عموم در خصوص اقدامات قانونی داخلی بوده و نیز دولی که به امر تبادل اطلاعات اقدام می نمایند.

منابع

فارسی

- شیرازیان، شیرین؛ حیدری، فلورا؛ حیدری، مهدی، ۱۳۹۸، ضرورت اجرای اصل احتیاطی در حفاظت از محیط زیست، فصلنامه علوم تکنولوژی، دوره ۲۱، شماره ۵.

- مشهدی، علی، ۱۳۹۲، حق بر محیط زیست سالم: الگوی ایرانی-فرانسوی، نشر میزان.

لاتین

-A History of the PIC Negotiation, (1998), http://www.iisd.ca/process/chemical_management-picintro.html

-Davis, Churls' M, (2010), The Rotterdam Rules: Changes From Cogsa, Comments on the Rotterdam Rules, <http://davismarine.com/articles/Rotterdam%20Rules%20-%20Changes%20from%20COGSA.pdf>.

-Guide in the development of national laws to implement the Rotterdam convention.(2004), Secretariat of the Rotterdam convention. September.

-An introduction to the chemicals listed in the Rotterdam Convention that is subject to the international legally-binding prior informed consent (PIC) procedure, (2010),UNEP, P9, http://www.pic.int/Portals/5/News/PIC_chemicals.pdf

-Rotterdam Convention on the Prior Informed Consent Procedure for Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade - Rotterdam, (1998) 10 September, <https://treaties.un.org>.

-Rotterdam Convention (PIC procedure), (2004), http://www.bvl.bund.de/EN/04_Plant_Protection_Products/05_LegalRegulations/03_intern_agr/02_picEN/Plant_Protection_Products_pic_En_basepage.html.

-Rotterdam Convention (2005) on The Prior Informed Consent Procedure For Certain Hazardous Chemicals and Pesticides in International Trade, Pub Unep, www.Pic.Int.

-Kess, Janssen, Milous (2014), Dunois. Global pesticides governance by disclosure: prior informed and the Rotterdam convention. Authors' version of Chapter 5, forthcoming in: Marti Gupta and Michael Mason, ed, Transparency in Global Environmental Governance: Critical Perspectives. Cambridge, MA, MIT Press.

Legal Civilization

Biannual No.9/Fall 2021 & Winter 2022

ISSN:2783-1841
ISSN:2783-1922

- Review of Legal Solutions for Mining and Trading of Digital Currencies: Legal Gaps and Solutions*SHima Naderi, Majid Motallebi
- Analysis the Jurisprudential Principles of Torture and Delay at Implementation Preemption *Morteza Rahimi
- Achievements and Challenges of Multiplicity and Recidivism in the Law on Reducing the Punishment of Imprisonment Imposed in 2020 with a Practical Approach*Abolfath KHaleghi, Zahra Mirzaei
- Review of Technology Transfer Contract in Iranian Subject Law*Afshin Mojahed
- Explain the Principle of Information in the Light of the Previous Consent Procedure of the Rotterdam 2003 Convention*Mohammad Mobini Far, Marzieyh Fathi Bornaji
- The Position of Dispute Resolution Commissions in Lawsuits between the Islamic Revolutionary Guard Corps and Tehran Municipality*Mohammadreza Yazdi, Mojtaba Salek Razi
- the effects and conditions of retrial in Iranian and French lawani, Mohammad Reza Burbur
- Effects of Divorce on the Law of Iran, France and the United Kingdom *Maisam Sobhani
- Analysis of Child Rights in Iran: Review of the National Body Convention of Rights of Child Based on the Universal Convention of the Rights of the Child *Maryam SHA'ban
- The Relationship between Insult and Freedom of Expression in the Light of the Islamic Penal Code and the Press Law*Amirhossein GHazaei Alamdari
- Principles and Rules Governing Professional Ethics in the Legal Profession *Rostam Ali Akbari, Yasser SHakeri
- Religious Pluralism in the Islamic Penal Code*Mohsen Hamidipour
- Effects and Conditions of Absentee Proceedings in Iranian and French Law Sayyed Jafar Hashemi Bajegani, Mostafa Afzali Goroh
- Criminal Responsibility of Governments for Environmental Crime in the Light of Regional and International Cooperations*Sajad Tayebi
- Analysis of the performance of the International Court of Justice in the case of violation of the 1955 Amity Agreement between the Islamic Republic of Iran and the United States of America*Mohammad Setayesh Pur, Eisa Poodat
- Conceptual and Philosophical Challenges of Terrorism in Confrontation of Human Rights Nourooz Kargari
- Economic Analysis of the Externality of Property use by Comparative Study of Iranian Law Yadullah Dadgar, Akram Ehsani
- Functions and Challenges of Mediation in Iran (Looking at Some European Countries and International Documents)*Sayyed Abbas Mousavi
- Privacy in the Legal System of Iran and Islam*Ali Akbari, Mahdi Falahian
- Prisoners' Rights from the Perspective of Imami Jurisprudence and Iranian Law with a look at International Documents*Gholamreza Izadpanah, Vajehe Izadpanah
- Analysis of the Assassination of Iranian Nuclear Scientists from the Perspective of Domestic and International Law*Mohammad Khalil Salehi, Mohammad Salmani Farahmand
- Effects of Life Insurance Contract from the Perspective of Imami Jurisprudence and Iranian Law Sayyed Sajad Khalooei Tafti
- Protecting Agency Judges in an Age of Politicization: Evaluating Judicial Independence and Decisional Confidence in Administrative Adjudications*Reza Tajarlou, Mohammad Javad Shafaghi, Fatemeh Mafi
- the Rights of Victims and Offenders in the French Criminal Procedure Criticisms and Challenges Sadegh Fetili, Ebrahim Moghdam
- Review and Analysis of the Obligation to Observe Caution in Common Law Rezahosain Gandomkar, Farzad Karami kolmoti
- A Comparative Study of Crime Cost Assessment in Criminal Law and Shiite Jurisprudence Esmaeil Kashkoulain, Mahdi Naghavi
- An Introduction to the Theory of Legal Personality in Imami Jurisprudence*Sayyed Alireza Amin
- Examining the Pillars of Civil Liability of Municipalities in Judicial Procedure Sayyed Vahid Mirmezami, Faezeh Bahador
- Compensation for Innocent Convicts in the Law of Iran and America Ahmadreza Kenarkoohi, Salameh Abolhasani
- Research on the Importance of Offer in Iranian Civil Law and the UNIDROIT Principles Morteza Javan Sarand